

Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (3). Sborník příspěvků z konference *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky*. Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Tribun EU Brno 2009, 187 s. ISBN 978-80-7399-889-9

Předkládaný sborník obsahuje referáty přednesené na jednodenní konferenci nazvané *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky* konané dne 17. dubna 2009 u příležitosti 80. narozenin našeho předního rusisty a slavisty **prof. PhDr. Stanislava Žaží, CSc.**

Úvodem je otištěn medailon *Stanislav Žaža osmdesátiletý* (s. 6-8), který na konferenci přednesl **R. Večerka** (Brno). Autor v něm přibližuje čtenáři jubilatova důležitá životopisná data a současně vyzdvihuje jeho nemalý přínos v rozvoji české rusistiky a slavistiky v období druhé poloviny 20. století a na začátku 21. století.

Následuje 27 příspěvků, které se v převážné míře týkají problematiky mluvnického systému, pravopisu, interpunkce, lexikologie a lexikografie ruštiny, ale i obecné jazykovědy a etymologie, tj. těch oblastí, které byly v popředí jubilatova zájmu po celou dobu jeho aktivní činnosti. V mnoha případech jde o práce s porovnávací tematikou – stav v ruštině je konfrontován se situací v češtině, resp. s jinými slovanskými jazyky.

Autorkou prvního příspěvku *Člověk v jazyku – člověk v jazykověde* (s. 9-14) je **J. Sokolová** (Nitra). Rozebírá v něm vztah člověka k jazyku a úlohu člověka při jazykovědném výzkumu, neboť v rámci funkčně-antropologické koncepce jazyka je člověk považován nejen za východisko, ale zejména za cíl konstituování jazykových a diskurzivních struktur. Nad autenticitou textu libreta opery Evžen Oněgin se zamýšlí **Z. Trösterová** (Ústí nad Labem) ve svém pojednání *Libreto opery Evžen Oněgin jako autentický text* (s. 15-19).

Vývoj každého jazyka je poplatný změnám, k nimž došlo ve společnosti etnika, které se daným jazykem dorozumívá. Týká se to samozřejmě i ruštiny, která zejména od počátku 90. let 20. století zaznamenala velké posuny ve všech jazykových rovinách. O nich pojednávají autoři těchto článků: **B. Rudincová** (Ostrava) *Prefixoid евро- jako komponent ruských hybridních kompozit* (s. 20-24), **Nikolaj Alefirenko** (Belgorod) a **Ljudmila Stepanova** (Olomouc) *Современная лингвокультурология: когнитивно-синергетические акценты* (s. 25-30), **J. Gazda** (Brno) „*Olbanskij jazyk*“ – hra, hrozba, nebo výzva? (s. 31-35), **J. Svobodová** (Plzeň) *К некоторым активным номинативным тенденциям глагольной деривации в русском и чешском языке* (s. 36-43), **M. Jankovičová** (Nitra) *Pohyby tela ako motivačná báza slovenských a ruských frazém* (s. 44-50).

Následujících šest článků je věnováno problematice větné skladby. V příspěvku **H. Flídrové** (Olomouc) *K výrazové explicitnosti v ruštině ve srovnání s češtinou* (s. 51-54) jsou v porovnávacím aspektu rusko-českém popsány možnosti výrazové explicitnosti v obou sledovaných jazycích. **J. Anderš** (Olomouc) v pojednání *Предложенческие структуры с глагольно-адъективными предикаторами в русском языке /в сопоставлении с чешским/* (s. 55-61) rozebírá fungování větných struktur se slovesně-jmenným přísudkem v ruštině a češtině. V článku *Sémantické a syntaktické důsledky verbonominální transpozice sloves v ruštině a češtině* (s. 62-67) **M. Jelínka** (Brno) jsou v popředí zájmu verbonominální transpozice sloves ve zkoumaných jazycích. **V. Šaur** (Opava) analyzuje v příspěvku *Kladení čárky za slovem v ruštině proti češtině ve všeslovanské perspektivě* (s. 68-70) některé případy rozdílné interpunkce v ruštině v porovnání s češtinou a také s jinými slovanskými jazyky. **J. Korostenski** (České Budějovice) popisuje v pojednání *Spojitelnost rozměrových adjektiv se substantivy v atributivní pozici* (s. 71-78) spojení adjektiv vyjadřujících rozměr (ve spojení se substantivy), která plní ve větě funkci přívlastku. Výklad je ilustrován na českých příkladech přeložených do ruštiny. A konečně

L. Vobořil (Olomouc) se v příspěvku *K syntaktickým rysům „netspeaku“* (s. 79-84) zaměřuje na syntax hovorové ruštiny internetových textů, pro které jsou typické strukturálně jednodušší větné konstrukce.

Na oblast odborné terminologie jsou zacíleny tři příspěvky. **M. Rykovská** (Plzeň) podává v článku *Об одном направлении в современной лингвистике – юрилингвистике* (s. 85-89) charakteristiku právnických textů. Syntaktická terminologie v ruštině a češtině je v popředí zájmu **O. Berger** (Nižnij Novgorod – Brno) v pojednání *Сопоставительный анализ синтаксической терминологии в русском и чешском языках с точки зрения принципа номинации* (s. 90-94). Autorka si všímá shod a rozdílů mezi oběma jazyky v případech jednoslovného a víceslovného vyjádření. Příspěvek *K проблеме словообразования русско-чешской археологической терминологии* (s. 95-102) **S. Oplatka** (Brno) je orientován na problematiku derivatologie, a sice na typy vyskytujících se prefixoidů a sufixoidů v archeologické terminologii.

Na oblast ruského tvarosloví je zaměřen článek **A. Brandnera** (Brno) *Zvláštnosti užití singulárných a plurálních tvarů u ruských substantiv* (s. 103-111). Jak funguje přípona *-k(a)* v současné ruštině a češtině se dovídáme z příspěvku *K příponě -k(a) в současné ruštině а češtině* (s. 112-118) **M. Vágnerové** (České Budějovice). Pojednání **Z. Nedomové** (Ostrava) *Несклоняемые существительные на рубеже веков* (s. 119-124) popisuje začlenění nesklonných substantiv anglického původu do morologického systému současné ruštiny. **Z. Vychodilová** (Olomouc) upozorňuje ve svém příspěvku *Колосей nebo Колизей? Латинская собственная имена в руштинě* (s. 125-128) na rozkolísanost grafické podoby antroponym latinského původu v ruštině.

Dva články jsou věnovány otázkám etymologie. **I. Janyšková** (Brno) v pojednání *Nad novými etymologickými slovníky ruštiny* (s. 129-134) seznamuje čtenáře s lexikografickými publikacemi zabývajícími se etymologií ruských slov, které vyšly (nebo byly znovu vydány) zhruba za poslední desetiletí v Rusku. **P. Valčáková** (Brno) rozebírá v příspěvku *Kontinuanty stsl. kvasъ a kysělъ в рускém lexiku* (s. 135-139) etymologii uvedených výrazů, které spolu významově souvisejí.

Případy sémantických vztahů stejně znějících lexikálních jednotek vyjadřujících protikladný význam v ruštině ve srovnání s jiným slovanskými jazyky jsou rozebírány v článku **T. Nikolajevové** (Kazaň) *Об одном неизученном явлении в русском и в других славянских языках* (s. 140-145). Příspěvek **A. Zahnitka** (Doněck) *Функционально-семантическая типология частиц: внутрипредложенческий и контрастивный аспекты* (s. 146-156) je zacílen na fungování částic v ruské a české větě. Pokus o klasifikaci a analýzu pojmenování některých aktuálních profesí z oblasti současné ekonomiky je prezentován v pojednání *Pojmenování nových profesí а pozic в области экономики а podnikání /в руско-чешкém srovnávacím plánu/* (s. 154-162) **L. Mrovčové** (Opava). **O. Ušaková** (Iževsk – Brno) srovnává v článku *Части речи в русском и чешском языках* (s. 163-169) kritéria klasifikace slovních druhů v ruštině a češtině. S analýzou rukopisů z 15.-19. století napsaných cyrilicí a pocházejících z karpatského regionu nás ve své studii *Изучение кириллических рукописей 15-19 вв. – этнические и профессиональные процессы в карпатском регионе* (s. 170-187) seznamuje **P. Žeňuch** (Bratislava).

Posuzovaný sborník příspěvků připravil k vydání Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně jako v pořadí třetí publikaci nepravidelné ediční řady *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky* za editorství PhDr. J. Gazdy, CSc. Publikaci vydal a vytiskl Tribun EU, s. r. o.

Aleš Brandner